برنامه و بودجه، شمارهٔ اول، ص. ۱۵-۲۸.

ویژگیهای بودجه سال ۱۳۷۵

سخنان جناب آقای دکتر میرزاده ریاست محترم سازمان برنامه و بودجه درباره بودجه سال ۱۳۷۵

همان طور که ریاست محترم جمهوری در مجلس شورای اسلامی فرمودند، لایحه بودجه سال ۱۳۷۵ با هدفگذاریهای مشخصی طراحی شده، که رئوس آن را می‌توان تقویت عدالت اجتماعی و محرومیت‌زدایی از مناطق عقبمانده، و به طور مشخص ایجاد تعادل در بخشهای اقتصادی کشور دانست. در بودجه سال ۷۵، ویژگیهایی را می‌بینیم که در جهت تعقیب اهداف برنامه پنجساله دوم می‌باشد. که مهمترین آنها را می‌توان در مواردی نظیر، سرمایه‌گذاری برای توسعه نیروی انسانی و ایجاد اشتغال، کاستن از حجم بخش دولتی، تقویت نظام تأمین اجتماعی و بیمه همگانی، تنظیم سیاستهای پولی، مالی و ارزی، زمینه‌سازی برای به بهره‌برداری رساندن طرحهای نیمه تمام و همچنین تقویت بخشهای تولیدی، به ویژه بخشهای کشاورزی و طرحهای زود بازده اشتغال‌زا سراغ گرفت.

در قانونی که در مجلس تصویب شد، بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۶۱۱۲۴ میلیارد ریال است که نسبت به سال ۱۳۷۴، ۳۱/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. هزینه‌های جاری مبلغ ۳۳۲۹۷ میلیارد ریال از بودجه عمومی را تشکیل می‌دهد، که نسبت به قیمتهای جاری در سال گذشته ۱۹/۹ درصد افزایش یافته است. هزینه‌های عمرانی بودجه عمومی دولت رقمی بالغ

بر ۲۲۵۷۴ میلیارد ریال است که نسبت به سال ۷۴، ۵۲/۶ درصد رشد دارد. از این مبلغ بودجه عمومی دولت، ۵۲۵۳ میلیارد ریال را درآمدهای اختصاصی تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر، درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۷۵، در قانون ۵۵۸۷۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است.

رقم عمده‌ای از بودجه مربوط به بخشهای دفاع، آموزش و پرورش و بهداشت و درمان است. به‌این ترتیب که برای بخش دفاع و حفظ امنیت کشور ۷۰۰۹ میلیارد ریال، برای آموزش و پرورش عمومی ۵۳۵۰ میلیارد ریال، برای بهداشت و درمان ۱۹۴۵ میلیارد ریال و برای یارانه کالاهای اساسی ۵۸۰۰ میلیارد ریال اختصاص یافته است. جمع این چهار بخش، بالغ بر ۲۰۱۰۵ میلیارد ریال می‌شود که ۶۰ درصد بودجه جاری دولت را در قسمت بودجه عمومی تشکیل می‌دهد. بنابراین، با توجه به اهداف اجتناب ناپذیر برنامه دوم، مبنی بر پرداخت یارانه کالاهای اساسی و افزایش حقوق کارکنان دولت و همچنین تأمین آموزش و پرورش و بهداشت و درمان برای همه، بودجه جاری دولت در حقیقت بودجه‌ای متناسب است که قیمتهای ثابت نه تنها رشدی ندارد، بلکه شاید بتوان گفت رشد آن منفی است.

نکته جالب توجه آنکه بسیاری از هزینه‌های جاری دولت را هزینه‌های اجتناب‌ناپذیری تشکیل می‌دهد که مربوط به رفاه عمومی است. این در حالی است که دستمزدها حداقل ۲۰ درصد رشد داشته است. بنابراین وقتی که می‌گوییم متوسط رشد جاری ۱۹/۹ درصد است، بدین معناست که باید خیلی از بخشهای دیگر را زیر ۱۹/۹ درصد رشد داده باشیم تا متوسط آن ۱۹/۹ درصد باشد.

درآمدهای اختصاصی در سال ۱۳۷۵ معادل ۵۲۵۳ میلیارد ریال می‌باشد و این رقم نزدیک به ۳۷ درصد بیش از سال ۷۴ است. درآمدهای اختصاصی مربوط به تأمین اجتماعی و دانشگاههاست.

رشد عمده‌ای که در بودجه کل کشور دیده می‌شود مربوط به بودجه شرکتهای دولتی و بانکهاست که با رقمی معادل ۸۹۰۷۹ میلیارد ریال، رشد آن نزدیک به ۳۸/۱ درصد می‌باشد. این بودجه مربوط به دریافتها، پرداختها و افزایش فعالیتهای اقتصادی شرکتهای دولتی، مؤسسات وابسته به دولت و بانکهاست که وضعیت مطلوبی است، زیرا با افزایش فعالیتها، تولید و خدمات این شرکتها، حرکت در جهت تحقق اهداف برنامه شکل می‌گیرد. نکته قابل توجه اینکه در حالی که

هزینه‌های جاری سال ۷۵ نسبت به سال ۷۴ فقط ۱۹/۹ درصد رشد دارد، هزینه‌های عمرانی بیش از ۵۳ درصد رشد یافته است.

رشد بودجه‌های عمرانی در لایحه سال ۷۵ به این جهت مطلوب است که ما می‌توانیم سرمایه گذاریهایی را که در سالهای قبل انجام داده‌ایم زودتر به بهره‌برداری برسانیم (نقش این سرمایه گذاریها در تولید و خدمات خود به خود ضد تورمی خواهد بود) و به این ترتیب طرحهای نیمه تمام و در دست اجرا زودتر به پایان خواهد رسید. برای مثال، پیش‌بینی شده است که کار اجرایی ۲۰ سد مخزنی در همین سال و ادامه آن در نیمه اول سال ۷۶ به اتمام برسد، تا حدود ۳/۵ میلیارد مترمکعب آب برای توسعه کشاورزی و تأمین آب زراعی در دسترس قرار گیرد. یا برای افزایش بازدهی آبیاری و افزایش سطح زیرکشت، اعتبارات بخش کشاورزی در بودجه عمرانی سال ۷۵ معادل ۴۴/۷ درصد رشد داشت تا همین هدف، یعنی محوریت بخش کشاورزی برای افزایش تولید و کاهش وابستگی به واردات مواد غذایی، محقق شود.

با توجه به اینکه در لایحه بودجه سال ۷۵ محوریت با توسعه بخش کشاورزی است، دولت در تبصره ۲ لایحه ۷۵ فقط برای افزایش بازدهی آبیاری و گسترش شبکه‌های آبیاری تحت فشار، مبلغ ۱۲۰۰ میلیارد ریال تسهیلات با کارمزد کم در اختیار کشاورزان قرار می‌دهد. رشد این تسهیلات نسبت به سال ۷۴ بیش از ۵۰۰ درصد می‌باشد. به منظور استقبال کشاورزان از این طرح دولت برای افزایش بازدهی آبیاری، و در نتیجه، افزایش سطح زیرکشت، اعتبارات عمرانی مربوط به گسترش شبکه‌های آبیاری رشدی معادل ۱۰۴ درصد دارد و میزان آن ۷۴/۶ میلیارد ریال می‌باشد.

در بودجه سال ۷۵ برای پایداری آب و خاک کشور و نیز افزایش طول عمر مفید سدهای ساخته شده یا در دست اجرا، توجه ویژه‌ای به امر آبخیزداری شده است. به طوری که رشد آن بیش از ۱۰۰ درصد بوده و اعتبار آن ۴۱ میلیارد ریال می‌باشد.

به منظور اجرای هدف برنامه مبنی بر تکمیل طرحهای در دست اجرا و همچنین تکمیل امور سدسازی، در سال ۷۵ طرحهای مربوط به شبکه‌های آبیاری و زهکشی حدود ۱۰۰۰۰۰ هکتار از اراضی را تحت پوشش شبکه‌های آبیاری و ۳۰۰۰۰ هکتار را تحت پوشش شبکه فرعی قرار می‌دهد. برای بهینه‌سازی امر بهره‌برداری از آب سدهای مخزنی از سازوکار تبصره ۷۶ قانون برنامه دوم استفاده خواهد شد. باز در همین راستا توسعه بازدهی آبیاری این طرح به مرحله اجرا در

می‌آید.

در سال ۷۵ در بخش صنعت و معدن طرحهای بزرگی به بهره‌برداری خواهد رسید. از جمله آنها می‌توان موارد زیر را نام برد. راه‌اندازی فاز دوم پتروشیمی تبریز به ظرفیت ۸۰۰۰۰ تن برای تولید مواد پلیمری، شامل پلی استئارین که مصرف صنعتی زیادی دارد، و همچنین پلی اتیلن ویژه تولید لوله‌های آبرسانی و گازرسانی با وزن مخصوص بالا. این مواد در حال حاضر از خارج وارد می‌شود که با راه‌اندازی فاز دوم پتروشیمی تبریز و با تولید این مواد، هم مصرف داخلی تأمین خواهد شد و هم مازاد تولید به خارج از کشور صادر خواهد گردید. مورد دیگر پالایشگاه بندرعباس است که در سال ۷۵ به بهره‌برداری می‌رسد و کشور در قسمت تولید عمده‌ای از فراورده‌های نفتی به خودکفایی خواهد رسید.

به دلیل راه‌اندازی پالایشگاه بندرعباس و به بهره‌برداری رسیدن سرمایه‌گذاریهایی که در طرحهای نفتی داشتیم، به ویژه در جریان سرمایه‌گذاری طرحهای تزریق گاز، امکان افزایش تولید نفت کشور در سال آینده بالا خواهد رفت. اما میزان صادرات نفت ایران در حد مجوز و سهمیه اوپک خواهد بود.

کل درآمدها در سال ۷۵ نسبت به سال ۷۴، ۳۱/۵ درصد افزایش پیدا می‌کند، در حالی که هزینه‌ها تنها ۳۱/۳ درصد افزایش می‌یابد، یعنی کمتر از افزایش درآمدها. به همین دلیل معتقد هستیم که خوشبختانه بودجه سال ۷۵ یک بودجه متعادل‌کننده بخشهای اقتصادی است و در جهت اهداف برنامه حرکت می‌کند. بودجه سال ۷۵ بودجه‌ای بدون کسری است و در نتیجه نمی‌تواند تورمزا باشد. ما امیدوار هستیم با ظرفیتهای جدیدی که در برنامه اول ایجاد شده، و با سرمایه‌گذاریهایی که در سال جاری در بخش صنعت، معدن و کشاورزی صورت می‌گیرد، قسمت عمده‌ای از طرحهایی که سبب افزایش تولید و عرضه کالا می‌شود در سال ۷۵ به نتیجه برسد و ما بتوانیم یک بودجه متعادل را به مرحله اجرا درآوریم.

همچنان نکته مهم و تعیین کننده در تنظیم بودجه کل کشور، ادامه سیاست تثبیت نرخ ارز صادراتی است. در برنامه دوم احکامی وجود دارد که اجرای آنها اجتناب‌ناپذیر است، از جمله هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر دولت مثلاً در بخش دفاع، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان و یارانه کالاهای اساسی، که اینها بیش از ۶۰ درصد بودجه عمومی دولت را تشکیل می‌دهد. با وجود این

هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر، ما افزایش حقوق کارکنان دولت را نیز داریم. درکنار این افزایشها، امر توسعه و آبادانی میهن اسلامی به عنوان یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر جزو اهداف برنامه است. بنابراین خود به خود نقدینگی افزایش پیدا می‌کند. با وجودی که بودجه سال ۷۵ کسری ندارد و میزان رشد هزینه‌ها از میزان رشد درآمدها کمتر است، ما به عنوان کنترل جریان نقدینگی و تورم، همچنان، سیاست تثبیت نرخ ارز صادراتی را به عنوان یک اهرم کنترل کننده و متعادل کننده در مقابل هزینه‌های اجتناب‌ناپذیری که عرض کردم ادامه می‌دهیم.

از سال ۷۵ عوارض صنعت برق، نفت، گاز، پست و مخابرات مطابق با اهداف کمّی برنامه دوم به رشد خود ادامه خواهد داد، و قسمت دیگری از درآمدهای دولت را همین عوارض تشکیل می‌دهد. با سازوکار جدیدی که در تبصره ۲۹ در سال ۷۵ پیش‌بینی کردیم، خوشبختانه زمینه‌ای برای افزایش درآمد دولت از طریق صادرات فراورده‌های نفتی به جای صادرات نفت خام فراهم شده است. در این ارتباط سازوکاری در تبصره ۲۹ پیش‌بینی شده ودر این زمینه، افزایش صادرات فراورده‌های نفتی، قسمت عمده‌ای از افزایش درآمد دولت را تشکیل می‌دهد.

نکته مهم دیگر، افزایش درآمدهای دولت از طریق اخذ مالیاتهای مستقیم و غیرمستقیم است، که نسبت به سال ۷۴، ۴۸/۵ درصد رشد کرده است. درآمد مالیاتی دولت که در لایحه پیش‌بینی شده معادل ۱۰۶۵۹ میلیارد ریال خواهد بود.

در سال ۷۵ با وجود صادرات فراورده‌های نفتی مازاد، مثل نفت کوره، نفتا یا میعانات گازی، در صورتی که از نظر سایر فراورده‌ها و سوختها کمبودی داشته باشیم، آنها را وارد خواهیم کرد. اما امیدوار هستیم با توجه به اینکه تمام پالایشگاههای کشور، که حتی بالاتر از ظرفیت اسمی خود فعالیت دارند (پالایشگاه بندرعباس هم با ظرفیت بالای ۱۳۲ هزار بشکه در روز به مدار تولید خواهد آمد و بسیاری از فراورده‌های نفتی کشور را تولید خواهد کرد)، وابستگی ما کاهش پیدا کند. نکته جالبی که در سازوکار تبصره ۲۹ پیش‌بینی کردیم این است که کشور برای سال ۷۵ تجربه بازاریابی فراورده‌های نفتی را در منطقه و در جهان توسعه می‌دهد به این ترتیب و به تدریج می‌توانیم زمینه‌ساز صادرات فراورده‌های نفتی باشیم (به جای اینکه فقط نفت خام را صادر کنیم).

نکته جالب توجه و بی‌نظیر بودجه ۷۵ این است که سهم بودجه عمرانی از ۳۴/۷ درصد در سال

۷۴، به ۴۰/۴ درصد می‌رسد، که این حرکت بسیار مبارکی است. زیرا سرمایه گذاریهای دولت را توسعه می‌دهد و طرحها را به بهره‌برداری می‌رساند و می‌تواند حرکتی ضدتورمی تلقی شود و نشاندهنده توجه دولت به اهداف برنامه در جهت کاهش بخش دولتی است، و در نتیجه به رغم اینکه هزینه‌های عمرانی افزایش پیدا کرده، هزینه‌های جاری نسبت به آن به شدت کاهش یافته است.

پیش‌بینی می‌شود محصول ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱ در سال ۱۳۷۵ به رقمی بالغ بر ۱۵۲۰۶ میلیارد ریال برسد، که البته این رقم مطابق پیش‌بینی قانون برنامه دوم است. ارزش افزوده بخشهای اقتصادی به قیمت ثابت سال ۶۱ ، براساس پیش‌بینی قانون برنامه دوم در سال ۱۳۷۵ به ترتیب زیر است: کشاورزی ۴۰۱۰ میلیارد ریال، نفت ۲۷۷۳ میلیارد ریال، صنایع و معادن ۳۵۵۰ میلیارد ریال و خدمات ۶۲۹۱ میلیارد ریال. همچنین انتظار می‌رود که سرمایه گذاری به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱ براساس پیش‌بینی قانون برنامه دوم در سال ۱۳۷۵ معادل ۲۵۵۲ میلیارد ریال شود که در بخش کشاورزی ۴۰۱۰ میلیارد ریال، در بخش نفت و گاز ۲۷۷۳ میلیارد ریال، در بخش صنعت و معدن ۳۵۵۰ میلیارد ریال و در بخش خدمات ۶۲۹۱ میلیارد ریال خواهد بود که مربوط به همان ارزش افزوده بخشهای اقتصادی به قیمتهای ثابت می‌شود.

فصلهای عمده - ارقام مربوط به رشد عمرانی فصلهای بودجه سال ۱۳۷۵ نسبت به سال ۱۳۷۴ برای رشدهای بالا به این ترتیب است: در فصل فرهنگ و هنر با اعتباری بالغ بر ۲۵۵ میلیارد ریال، نسبت به سال ۱۳۷۴ رشدی معادل ۴۵ درصد داریم، که این نشاندهنده توجه دولت به این بخش بسیار مهم و اساسی کشور است. فصل بهداشت و درمان و تغذیه با اعتباری معادل ۴۵۱ میلیارد ریال از رشد بالای ۱۸ درصد برخوردار است. فصل عمران شهرها با اعتباری بالغ بر ۴۸۷ میلیارد ریال، ۵۰/۲ درصد رشد دارد. فصل عمران و نوسازی روستاها با اعتباری معادل ۶۸۹ میلیارد ریال ۱۹ درصد رشد دارد. فصل تأمین مسکن با اعتبار ۲۴۲ میلیارد ریال از بودجه عمومی (در ارتباط با فصل مسکن بجز اعتباری است که نظام بانکی به صورت تسهیلات می‌دهد) ۱۱۰ درصد رشد دارد که بیشتر مربوط به مسکن کارکنان دولت می‌شود. کشاورزی و منابع طبیعی در فصل کشاورزی، که شامل دو وزارتخانه است، با اعتبار ۶۸۶ میلیارد ریال رشدی معادل ۱۸ درصد دارد. منابع آب با اعتباری نزدیک به ۲۰۰۶ میلیارد ریال دارای رشد ۳۱/۲ درصد می‌باشد.

برق با اعتبار ۲۲۷۳ میلیارد ریال در فصل برق، که رشد آن ۴۴ درصد است. آموزش عالی با اعتبار ۴۸۳ میلیارد ریال، رشدی معادل ۲۳/۱ درصد دارد.

برای فصل تحقیقات در قسمت عمرانی اعتباری معادل ۳۷۴ میلیارد ریال تخصیص یافته است، و به جهت آنکه نخستین بار است که در این فصل آورده شده، نمی‌توانیم رشد آن را اعلام کنیم. در آموزش و پرورش عمومی اعتبار عمرانی ۸۶۷ میلیارد ریال است که ۱۲ درصد رشد دارد. صنعت هم با اعتبار نزدیک به ۲۱۱ میلیارد ریال رشدی معادل ۱۸ درصد دارد. بودجه عمرانی نفت ۳۲۴۲ میلیارد ریال است که رشد آن ۲۸/۷ درصد می‌باشد.

اینها جزو فصلهایی هستند که کار عمرانی در آنها رشد بالایی دارد. و به ویژه به علت اینکه ۱۴۰۰ کیلومتر راه‌آهن در دست ساخت داریم (که ۸۰۰ کیلومتر آن در سال ۷۵ و باقیمانده در سال ۷۶ به اتمام خواهد رسید) که به معنای افزایش ۱۴۰۰ کیلومتر به ظرفیت راه‌آهن کشور است، نشاندهنده رشد خوب بخش راه و ترابری است، به طوری که اعتبار فصل راه و ترابری ۲۴۴۹ میلیارد ریال است و رشد آن ۸۵/۲ درصد می‌باشد. با توجه به اینکه حمل با راه‌آهن مزیت دارد، افزایش خطوط راه آهن می‌تواند در قیمت تمام شده حمل و نقل مربوط به کالاها تأثیر خوبی داشته باشد.

اعدادی که در بالا ذکر شد مربوط به اعتبارات عمرانی فصول مختلف بود. اعتبارات جاری این فصول به ترتیب زیر است.

در فصل دفاع اعتباری معادل ۵۷۴۹ میلیارد ریال در نظر گرفتیم که بیش از ۲۷ درصد رشد دارد. اعتبار جاری آموزش و پرورش عمومی ۵۳۵۱ میلیارد ریال است که ۴۴ درصد رشد نشان می‌دهد. اعتبار جاری فرهنگ و هنر ۳۴۹ میلیارد ریال است که رشد آن ۴۳/۱ درصد می‌باشد. اعتبارات جاری تجهیز بیمارستانها که برای معالجه بیماران سرطانی، هموفیلی، تالاسمی و دیالیزی به کار می‌رود، ۱۹۴۵ میلیارد ریال است که ۱۴ درصد رشد را نشان می‌دهد. بحث مربوط به بیمه همگانی در لایحه سال ۷۵ به خوبی تقویت شده، در فصل تأمین اجتماعی ۳۵۱۴ میلیارد ریال اعتبار اختصاص یافته که نزدیک به ۲۳ درصد رشد را نشان می‌دهد. همچنین اعتبارات جاری فصل تربیت بدنی و امور جوانان ۱۱۸ میلیارد ریال است که نشاهنده ۲۰/۶ درصد رشد می‌باشد. در قسمت کشاورزی و منابع طبیعی اعتبارات جاری، بجز یارانه کود و سم، ۴۱۱ میلیارد

ریال پیش‌بینی شده است. از آنجا که در سال ۷۴ بودجه جاری این فصل یارانه کود و سم را نیز شامل می‌شد، نمی‌توان رشد آن را نسبت به سال گذشته مشخص نمود (در بودجه امسال یارانه‌ها در ردیفهای متفرقه عمومی هستند). اعتبارات جاری نفت ۱۰۶۴ میلیارد ریال است که با توجه به کاهش واردات فراورده‌های نفتی در سال ۷۵ (به علت افزایش تولید در داخل) هزینه جاری آن ۲۵ درصد کاهش یافته یعنی منفی شده است. راه و ترابری نیز از فصلهایی بوده که به سبب جبران عقبماندگی آن در سال ۷۴ (به علت کم بودن بودجه آن)، در سال ۷۵ به بودجه جاری و عمرانی آن افزوده‌ایم، به ویژه در قسمت راه‌آهن. برای فصل راه و ترابری ۲۵۶ میلیارد ریال اعتبار تخصیص دادیم که ۱۵۰ درصد رشد را نشان می‌دهد. رشد بخش کشاورزی نسبت به سال ۷۴ بدون یارانه سم و کود ۳۴/۶ درصد است.

جمع اعتبارات جاری و عمرانی به این ترتیب است: اعتبارات فصول عمرانی ۲۲۵۷۴/۳ میلیارد ریال از بودجه عمومی دولت را هزینه‌های عمرانی تشکیل می‌دهد و ۳۳۲۹۶/۸ میلیارد ریال را اعتبارات جاری از درآمدهای عمومی تشکیل می‌دهد. توجه داشته باشید که درآمدهای عمومی در سال ۷۵، ۵۵۶۲۱ میلیارد ریال است، بنابراین نزدیک ۵۲۵۳ میلیارد ریال مربوط است به دانشگاهها، تأمین اجتماعی و سازمان خدمات درمانی که اخیراً در ارتباط با بیمه فعال شده است.

تبصره‌ها و ویژگیهای آن

این تصویری کلی از فصول، اهداف و درصدهای رشد بخشهای مختلف بودجه سال ۷۵ بود. اینک در زمینه تبصره‌ها و ویژگیهای آن اطلاعاتی را ارائه می‌دهیم: ما طبق برنامه در بخشهایی مثل نفت، گاز، برق، پست و مخابرات شاهد رشدهایی هستیم. متوسط رشد قیمت سالانه حدود ۲۰ درصد می‌باشد، و برای سال ۷۵ هم همین میزان است. درآمدهای نفتی طبق سهمیه ما در اوپک و براساس دلار ۱۷۵ تومانی می‌باشد. قیمت ۸ ماهه هر بشکه نفت بالای ۱۶ دلار بوده، ولی ما برای اطمینان و استحکام بیشتر بودجه به تحولات اقتصادی در آینده توجه داشته‌ایم و به همین دلیل سعی کردیم رقمی را به عنوان درآمدهای نفتی در بودجه سال ۷۵ پیش‌بینی کنیم که در حد همان رقم سال ۱۳۷۴ باشد. بنابراین درآمد همان سهمیه‌ای است که اوپک تعیین کرده با نرخ دلاری

۱۷۵ تومان. درآمدهای نفت در حد درآمدهای سال ۱۳۷۴ است با یک مقدار رشد، زیرا انتظار می‌رود وضع بازار جهانی به خاطر تقاضاهایی که بوده و تصمیمات اخیر اوپک، بهبود پیدا کند. بودجه ما براساس فروش نفت بشکه‌ای ۱۵/۵ دلار است ولی با توجه به اینکه متوسط ۸ ماهه ۱۶ دلار و ۴ سنت بوده، انتظار داریم در سال ۷۵ مازاد درآمد داشته باشیم. به همین دلیل، بندی در تبصره ماده واحده پیش‌بینی کردیم به نام بند "ج" که سقف آن معادل ۱۲۸۸ میلیارد ریال است، و با سازوکاری که در بند "ج" دیده شده در صورت افزایش درآمد ماهانه، امکان اجرای جدول بند "ج" بیش از سال ۷۴ است. با سازوکاری که پیش‌بینی شده امیدواریم اجرای طرحها با تأمین اعتباری که در بند "ج" آمده سرعت پیدا کند.

در تبصره ۶۱ راه‌کار جدیدی پیش‌بینی شده که دولت بتواند طرحهای نیمه تمام خود را به اتمام برساند و اجازه داده شده دستگاههای اجرایی اموال منقول یا حتی طرحهای خود را از طریق مزایده بفروشند و مبلغ آن را به خزانه واریز کنند. سپس ۱۰۰ درصد این درآمد برای اجرای طرحهای نیمه تمام در اختیار همان دستگاه قرار می‌گیرد. از آنجا که بسیاری از دستگاهها اموال منقول مازادی دارند که سالهاست در انبارها نگهداری شده، این روش زمینه‌ساز عرضه یک سری کالاهای مورد نیاز جامعه می‌شود که دستگاهها به آن نیازی ندارند و یک مقدار نقدینگی برای دستگاهها فراهم می‌کند که طرحهایشان را به اتمام برسانند.

بحث دیگر تقویت اصول اقتصاد اسلامی در بودجه سال ۷۵ از طریق توجه به امر زکات در جامعه است. همان طور که می‌دانید زکات یکی از مباحث مهم اقتصاد اسلامی است. ما ردیفی را در بودجه سال ۷۵ پیش‌بینی کردیم که در محل اعتباری به عنوان زکات در اختیار کمیته برنامه‌ریزی استان قرار می‌گیرد. و این اولین بار است که ارتباط مالیه اسلامی با بودجه برقرار می‌شود. دولت به منظور تشویق امر زکات برای اجرای طرحهای عمرانی، معادل آن اعتبار از همان ردیف، کمک می‌کند. البته مصارف زکات متنوع است، یکی همان فی‌سبیل‌الله است که مشمول طرحهای عمرانی می‌شود. اگر کسانی بخواهند برای اجرای طرحهای عمرانی زکات بدهند، دولت نیز معادل آن زکات از ردیفی که در ردیفهای متفرقه پیوست بودجه پیش‌بینی کرده، اعتبار خواهد داد. این روش می‌تواند زمینه‌ساز حرکتی برای تشویق امر زکات باشد. براساس محاسبات ما، اقلامی که مشمول زکات هستند می‌توانند در این امر خیر، یعنی توسعه و عمران

کشور، به ویژه در مناطق روستایی به کار گرفته شوند. مدیریت این پروژه‌ها به عهده کمیته برنامه‌ریزی استانهاست که کمیته‌ای قانونی زیرنظر استاندار است.

در تبصره ۲۱ به منظور تسریع و پیشرفت طرحهای عمرانی ملی و افزایش نقش استانها در تأمین درآمدهای استانها، ستاد درآمدهای استان برای اولین بار به ریاست استاندار و رئیس سازمان برنامه و بودجه استان و مدیر کل اقتصاد و دارایی تشکیل می‌شود. البته بیشتر استانها متکی به درآمد ملی هستند در حالی که در خود استانها هم پتانسیلها و امکاناتی موجود است که برای عمران منطقه می‌توان از آنها استفاده کرد. به این دلیل در این تبصره پیش‌بینی کردیم که براساس امکانات هرمنطقه و در چارچوب آیین‌نامه‌ها، که توسط دولت ابلاغ خواهد شد، استانها می‌توانند درآمدهایی را برای عمران منطقه هزینه کنند. درآمدهای استانی که در بودجه سال ۷۵ پیش‌بینی شده رقمی معادل ۲۲۸۶/۷ میلیارد ریال است. این رقم مربوط به درآمدهایی است که طبق پیش‌بینی در سال ۷۵ استانها می‌توانند از منابع خود فراهم کنند. البته در کنار این درآمدهای استانی، دولت از محل بودجه عمومی خود در سال ۷۵ مبلغ ۶۱۱۹/۸ میلیارد ریال برای طرحهای استانی به استانها کمک اعتباری می‌کند. در نتیجه جمع دریافتهای استانها از محل درآمد خود و درآمد ملی بالغ بر ۸۴۰۶/۵ میلیارد ریال می‌شود که نسبت به سال ۷۴، ۲۷/۵ درصد رشد نشان می‌دهد.

در تبصره ۲۳ به مسئله بازسازی، تعمیر و تکمیل آثار تاریخی و باستانی کشور توجه شده است. بدین منظور ۵ میلیارد ریال اعتبار تخصیص داده شده که پیش‌بینی می‌شود معادل همین مبلغ از طریق بخش خصوص به این فعالیت کمک گردد.

به علت تمرکززدایی، در تبصره ۲۵ پیش‌بینی کردیم طرحهایی که می‌تواند از طرحهای ملی به استانی تبدیل شود از طریق مرکز تبدیل شود تا هم بازدهی و هم سرعت اجرای آنها بیشتر شود و هزینه تمام شده طرحها نیز کاهش پیدا کند.

در تبصره ۳۲ به علت اهمیت طرح شبکه کاداستر که توسط سازمان ثبت اسناد کشور به مرحله اجرا در می‌آید، به این سازمان اجازه داده شده است تا برای توسعه این طرح و تهیه شبکه اطلاعاتی مربوط به مالکیتها، که همان طرح کاداستر است، درآمدهایی از طریق فروش اطلاعات خود به شهرداریها و دستگاههای اجرایی دولتی و بخش غیردولتی داشته باشد و ۱۰۰ درصد درآمد خود را

صرف اجرا، تدارک و تجهیز این طرح کند.

در بحث تعدیل نیروی انسانی، دولت طبق برنامه موظف است تا جایی که می‌تواند فعالیتهای بخش دولتی را کاهش دهد ولی این جنبه اجباری نبوده و در تبصره‌ای از تبصره‌های سال ۷۵ پیش‌بینی شده که دستگاههای اجرایی از قانونگذار اجازه گرفتند تنها آن تعداد از کارکنان غیرمتخصص را که بتوانند کار و اشتغال از طریق امکانات همان دستگاه به دست آورند، از نظام اجرایی منتزع سازند. این امر فقط مربوط به دستگاهی است که اولاً کارکنان مازاد غیرمتخصص داشته باشد و نیز امکان اشتغال توسط آن دستگاه فراهم باشد. در صورتی که دستگاهی چنین امکاناتی نداشته باشد این موضوع منتفی است. این در حقیقت به مفهوم تقویت امر اشتغال، بهبودبخشیدن به درآمد شخص، و کاهش فعالیت بخش دولتی است، که طبق اهداف کاهش گسترش بخش دولتی که در برنامه دوم پیش‌بینی شده شرایط زیادی دارد. تعدیل نیروی انسانی در چارچوب قانون عمل می‌شود. در تبصره ۳۵ راه‌حل جدیدی ارائه گردیده که هم درآمد و اشتغال فرد حفظ شود، و هم بخش دولتی گسترش نیابد.

تبصره ۳۸ مربوط به قانون واگذاری سهام دولتی به ایثارگران و کارگران است. بانک مرکزی موظف شده حداکثر تا میزان ۳۵/۴ میلیارد ریال برای شرکتهای سرمایه‌گذاری شاهد و شرکتهای ایثارگران، رزمندگان و بسیجیان تسهیلات ارزانقیمت تأمین کند. دولت تضمین کرده در این ارتباط مطالبات معوق لاوصول را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.

در مورد تسریع انجام پروژه‌های فاضلاب شهری (از آنجا که طرحهای عمرانی فاضلاب شهرها به اعتبار زیادی نیاز دارد) پیش‌بینی شده در سال ۷۵ از مصرف‌کنندگان آب شرب شهرهایی که طرحهای فاضلاب در آنها اجرا می‌شود به ازای هرمتر مکعب آب خانگی ۵ ریال، و سایر مصارف (غیرخانگی) ۱۰ ریال اخذ شود، که به مصرف پروژه فاضلاب همان شهر برسد. اینها موارد جدیدی است که در تبصره‌های سال ۷۵ آمده و در سالهای قبل نبود.

برای توسعه امر اشتغال در سال ۷۵ مبلغ ۱۵۰۰ میلیارد ریال تسهیلات برای فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، به طور اعم، پیش‌بینی شده است. همچنین برای امر اشتغال ویژه، که مخصوص طرحهای زودبازده اشتغال‌زاست، باز با همین سازوکار تبصره ۳ ولی بدون وثیقه،

۶۰۰ میلیارد ریال اعتبار پیش‌بینی کردیم، که در کنار آن ۱۲۰۰ میلیارد ریال برای آبیاری تحت فشار، که آن هم مربوط به بخش خصوصی است، و فعالیتهای وسیع در عرصه طرحهای زود بازده، به ویژه طرحهای کشاورزی، در سال ۷۵ از طریق تبصره ۲ و ۳ به اجرا درمی‌آید.

در تبصره ۴ دولت ۱۳۰۰ میلیارد ریال (۳۰۰ میلیارد ریال از منابع قرض‌الحسنه و ۱۰۰۰ میلیارد ریال از سایر منابع نظام بانکی) برای خریدکالاهای اساسی، به ویژه در بخش محصولات کشاورزی، تأمین اعتبار کرده و خرید آن کالاها تضمین خواهد شد.

در تبصره ۵ برای گندم، قند، شکر، روغن، پنیر، برنج، گوشت قرمز، شیر، کود، سم و چای مبلغ ۵۸۰۰ میلیارد ریال یارانه تأمین شده است (بجز یارانه دارو و شیرخشک). همچنین ۱۴۶۲ میلیون دلار (حدود ۱/۵ میلیارد دلار) برای خرید کالاهای اساسی پیش‌بینی شده است.

علاوه بر تأمین یارانه کالاهای اساسی در سال ۷۵ در تبصره ۵ پیش‌بینی شده که اگر در استانی در مورد هریک از کالاهای اساسی صرفه‌جویی شود، مثلاً با بهینه کردن روشهای توزیع یا شیوه پخت نان (که اتلاف منابع داریم) میزان صرفه‌جوییها در ارتباط با طرحهای عمرانی در اختیار همان استان قرار گیرد. برای نمونه در استان مازندران در یک فصل از سال ۲ هزار تن در مصرف آرد وگندم در شیوه پخت نان صرفه جویی شد، که امسال مابه‌التفاوت این صرفه‌جویی را، که ۶/۴ میلیارد ریال است، در اختیار استان قرار دادیم تا آزاد راه ساری - گرگان را تعریض نماید.

برای رفع مشکل خوابگاههای دانشجویان در سال ۷۵، مبلغ ۱۳۲ میلیارد ریال اعتبار به صورت قرض‌الحسنه یا مشارکت از طریق عقود اسلامی پیش‌بینی کردیم. در سال ۷۴ این رقم ۱۲۰ میلیارد ریال بود، که نزدیک به ۱۰ درصد رشد دارد. همچنین در سال ۷۵ مانند سال ۷۴، تعهدات را کاهش خواهیم داد و پیش‌بینی کردیم که مبلغ ۱/۶ میلیارد دلار از درآمدها صرف پرداخت تعهدات شود. یعنی طبق قانون برنامه دوم دولت مکلف شده در پایان سال ۷۵ از میزان تعهدات خود نسبت به ابتدای همان سال ۱/۶ میلیارد دلار بکاهد (۲۷۰۰ میلیارد ریال).

در تبصره ۲۹ پیش‌بینی شده که معادل هم‌ارز ریالی تا سقف ۶۰۸ میلیون دلار از صادرات فراورده‌های نفتی و میعانات گازی درآمد داشته باشیم که اگر نیاز داخل کشور از فراورده‌ها توسط پالایشگاههای داخلی تأمین شد، مابه‌التفاوت آن تا ۶۰۸ میلیون دلار در اختیار وزارت نفت قرار

خواهد گرفت. به وزارت نفت اجازه داده شد اگر صادرات فراورده‌های نفتی داشت ۸۰ درصد درآمد حاصل از آن متعلق به وزارت نفت باشد (برای اجرای طرحهای سرمایه گذاری به‌ویژه تزریق در مخازن نفتی درجهت طرح بسیار مهم صیانت از تولید مخازن نفت وگاز) و ۲۰ درصد به خزانه واریز شود تا صرف بودجه عمرانی گردد.

سهمیه ارزی طرحهای جاری و عمرانی دستگاههای اجرایی در سال ۱۳۷۵ توسط هیئت وزیران تعیین خواهد شد. یکی از وجوه بارز بودجه سال ۱۳۷۵ جذب و هدایت نقدینگی بخش خصوصی از طریق عرضه اوراق مشارکت ملی و استانی برای اجرای طرحهای ملی و استانی است. برای طرحهای ملی و استانی، به طور اعم، ۲۵۰ میلیارد ریال و برای طرحهای بیمارستانی، به‌طور اخص، ۵۰ میلیارد ریال در تبصره‌های قانون بودجه سال ۷۵ پیش‌بینی کردیم. این احتمال است که استقبال مردمی بیشتر باشد. دولت سود، کارمزد و جایزه این اوراق مشارکت را در محل اعتبارات همین طرحها که اجرا خواهد شد در بودجه سنواتی در وجه سهامداران خواهد پرداخت. در نتیجه، این کوششی است در جهت هدایت نقدینگی بخش خصوصی و توسعه ملی، و در حقیقت به‌کارگیری ظرفیتهایی که در خارج از بودجه عمومی دولت قرار دارد برای تسریع در اجرای طرحهای نیمه تمام.

در تبصره ۵۲ سال ۷۵ پیش‌بینی شده دولت برای حمایت از امر ساخت مسکن، به‌ویژه مسکنی که در چارچوب الگوهای مصرف ساخته می‌شود، یا به عبارتی مسکن حمایت شده، به صورت مابه‌التفاوت سود و کارمزد و تسهیلاتی که اشخاص برای ساخت چنین مسکنی دریافت می‌کنند، بودجه‌ای حداکثر تا سقف ۵۰ میلیارد ریال در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار دهد.

در سال ۷۵ برای حمایت از امر تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استانها و شهرستانها، دولت به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده که به استناد تبصره ۸ قانون سال ۷۵، از درصدی از منبع تولید بعضی کالاها مثل صنایع فلزی و مواد پتروشیمی یا صنایع شیمیایی، مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال دریافت کند، و بودجه شوراها به بودجه آموزش و پرورش اضافه می‌شود. ما امیدوار هستیم در سال ۱۳۷۵ با بودجه‌ای که تخصیص دادیم بتوانیم ۲ میلیون مترمربع کلاس که حدود ۱۵ هزار کلاس درس می‌شود، بسازیم.

در سال ۷۵، توسعه بخشهای فوق تخصصی و کارشناسی ارشد نسبت به توسعه بخشهای کارشناسی از اولویت ویژه‌ای برخوردار است. به کارگیری تحقیقات انجام شده در جهت حل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور تأمین اعتبار شده، به طوری که خوشبختانه در فصل جدید، یعنی در فصل تحقیقات، ما برای جاری و عمرانی فصل، اعتباری بالغ بر ۶۳۹ میلیارد ریال پیش‌بینی کرده‌ایم.